

УДК 378.4:63(4)

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.14>

С. П. КАРИЧКОВСЬКА

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української та іноземних мов,
Уманський національний університет садівництва,
м. Умань, Черкаська область, Україна
Електронна пошта: karychkovska@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-0620-4392>*

І. І. ЧУЧМІЙ

*викладач кафедри української та іноземних мов,
Уманський національний університет садівництва,
м. Умань, Черкаська область, Україна
Електронна пошта: chirine.ua@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-7393-8081>*

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ В АГРАРНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Стаття розкриває актуальність проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців для аграрного сектору України в закладах вищої освіти. Дослідження акцентує на спілкуванні як необхідному засобі формування однієї з професійних компетентностей. Викладається специфіка навчального процесу, яка неможлива без повного опанування мовних компетентностей, адже професійна комунікація – складний багатогранний процес, зумовлений багатьма факторами, що має складну структуру.

У роботі розглянуто освітньо-професійні й освітньо-наукові програми підготовки майбутніх фахівців освітніх рівнів «молодший бакалавр», «бакалавр», «магістр» і «доктор філософії» в розрізі 6 факультетів і 19 спеціальностей в Уманському національному університеті садівництва. Було проаналізовано навчальне навантаження на вивчення дисциплін «Українська мова», «Ділова українська мова», «Іноземна мова», «Ділова іноземна мова», «Ділова українська й іноземна мова», «Основи наукових комунікацій іноземними мовами» й визначено питому вагу обсягу кожної з досліджених дисциплін до загального обсягу відповідних освітніх програм, розраховано співвідношення навантажень на вивчення української та іноземних мов, з'ясовано види підсумкових контролів зазначених освітніх компонентів.

Установлено, що проаналізовані освітньо-професійні й освітньо-наукові програми зорієнтовані на здобуття студентами професійних знань, умінь, навичок та інших компетентностей для успішного здійснення ними майбутньої професійної діяльності. Розглянуто, що вивченню мови приділяється значна увага, про що свідчить її висока питома частка у структурі загального навантаження. Крім того, за деякими освітньо-професійними програмами вивчення мови диверсифікується за різними навчальними дисциплінами. Зазначені освітні компоненти дають можливість значною мірою розширити перелік як програмних результатів навчання, так і загальні й професійні компетенції майбутніх фахівців.

Ключові слова: заклад вищої освіти, освітній рівень, освітньо-професійна програма, освітньо-наукова програма, українська мова, іноземна мова, майбутній фахівець, молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії.

Вступ. Інтеграційні процеси, що відбуваються нині у світовому співтоваристві, значною мірою впливають на систему вищої освіти в цілому, і вітчизняну в тому числі. Тривають дискусії щодо змісту освіти, проблеми співвідношення стандарту й академічних свобод у процесі підготовки фахівців та ідеальної моделі випускника закладу вищої освіти [Биковська, Каричковська 2013 : 57].

Постановка проблеми. Вища освіта в Україні як одна з найважливіших складових частин системи освіти спрямована на забезпечення гнучкої, динамічної ступеневої підготовки фахівців, повинна задовольняти потреби й можливості особистості в здобутті певного освітнього рівня за бажаним напрямом підготовки.

Відповідно до програмних результатів навчання освітньо-професійних програм під-

готовки фахівців різних напрямів важливим у вивченні української та іноземних мов студентами аграрних закладів вищої освіти (далі – ЗВО) є формування необхідних комунікативних умінь у сферах професійного й ситуативного спілкування в усній і письмовій формах [Каричковський, Каричковська 2017].

Процес навчання мовних дисциплін має бути орієнтованим на розкриття інтелектуальних і творчих особистісних якостей і резервів майбутніх фахівців з урахуванням специфічних для конкретних спеціальностей професійних комунікативних навичок та умінь [Lazariiev et al., 2019].

Аналіз попередніх досліджень. Питання професійної освіти знайшли відбиття в працях О. Биковської, І. Беха, І. Герасимова, Г. Голобородько, М. Гриньової, Н. Давкуш, В. Каричковського, Р. Карпюк, Є. Кулик, П. Лузана, Н. Ничкало, М. Опольської, Н. Романенко, Г. Чередніченко та інших.

Мета статті полягає в детальному аналізі питомої ваги навантаження на вивчення української та іноземної мов у структурі освітньо-професійних та освітньо-наукових програм підготовки майбутніх фахівців Уманського національного університету садівництва.

Виклад основного матеріалу. Уманський національний університет садівництва (далі – НУС) – це багатопрофільний вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, де підготовку майбутніх фахівців здійснюють 6 факультетів: агрономії; плодоовочівництва, екології та захисту рослин; інженерно-технологічний; лісового й садово-паркового господарства; менеджменту; економіки й підприємництва. У межах факультетів підготовка здійснюється за ліцензованими спеціальностями освітніх рівнів «молодший бакалавр», «бакалавр», «спеціаліст», «магістр», «доктор філософії». Станом на 2021–2022 навчальний рік в Уманському НУС діють 14 освітньо-професійних програм для молодших бакалаврів, 19 бакалаврських освітніх програм, 18 магістерських програм, 11 освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії та 5 – підготовки здобувачів ступеня доктора наук.

В основі формування змісту підготовки майбутніх фахівців лежить забезпечення якісної сучасної освіти, що відповідає вимогам

вітчизняного й міжнародного ринків праці, а також інтеграція освітньої, науково-дослідної та інноваційної діяльності. Основою освітньої програми, що забезпечує програмні результати навчання, є обов'язкові й вибіркові компоненти, до складу яких у тому числі входять дисципліни «Українська мова» й «Іноземна мова».

Зупинимося на детальному аналізі особливостей вивчення зазначених дисциплін у межах освітньо-професійних програм (далі – ОПП) початкового рівня (короткий цикл) вищої освіти [Перелік освітніх програм для молодшого бакалавра 2021], обсяг якої складає 120 кредитів європейської кредитно-трансферної системи (далі – ЄКТС), а термін навчання – 1 рік 10 місяців (табл. 1).

Як видно з табл. 1, кожна із 14 аналізованих ОПП передбачає вивчення української мови, а спеціальності, що забезпечуються факультетами менеджменту й економіки й підприємництва, – ділової української мови. Загальний обсяг вивчення дисциплін варіює від 3 (за більшістю ОПП) до 4,5 кредити (073 «Менеджмент», 241 «Готельно-ресторанна справа»). За спеціальністю 181 «Харчові технології» обсяг вивчення дисципліни «Українська мова» складає 4 кредити. Підсумковим контролем вивчення дисциплін «Українська мова» й «Ділова українська мова» переважно є екзамен, притаманний 9 з 14 ОПП, тоді як залік передбачають лише 5 ОПП. Виходячи з того, що загальний обсяг підготовки за освітнім ступенем молодший бакалавр складає 120 кредитів, частка дисципліни «Українська мова» або «Ділова українська мова» в загальному навантаженні варіює від 2,5 до 3,75%.

Вивчення іноземної мови студентами освітнього ступеня молодший бакалавр у розрізі 14 аналізованих спеціальностей передбачається всіма ОПП також, причому за більшістю з них (11 із 14) обсяг становить 5 кредитів. За спеціальностями 073 «Менеджмент» і 241 «Готельно-ресторанна справа» на вивчення іноземної мови відводиться 8 кредитів, а 181 «Харчові технології» – лише 3. Таким чином, частка іноземної мови в загальному обсязі навантаження варіює від 2,5% до 6,67%. Підсумковий контроль у вигляді екзамену з іноземної мови передбачений лише 3 із 14 ОПП, рештою – залік.

Таблиця 1

**Вивчення української та іноземних мов студентами освітнього рівня молодший бакалавр
в Уманському НУС, 2021–2022 навчальний рік**

Факультет	Спеціальність		Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль	Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль
	Шифр	Назва						
Агрономії	201	Агрономія	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Екзамен
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	091	Біологія	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	101	Екологія	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	202	Захист і карантин рослин	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	203	Садівництво й виноградарство	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Інженерно-технологічний	208	Агроінженерія	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Інженерно-технологічний	181	Харчові технології	Українська мова	4	Екзамен	Іноземна мова	3	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	193	Геодезія та землеустрій	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	205	Лісове господарство	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	206	Садово-паркове господарство	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Менеджменту	073	Менеджмент	Ділова українська мова	4,5	Екзамен	Іноземна мова	8	Екзамен
Менеджменту	241	Готельно-ресторанна справа	Ділова українська мова	4,5	Екзамен	Іноземна мова	8	Екзамен
Економіки й підприємництва	071	Облік та оподаткування	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Економіки й підприємництва	075	Маркетинг	Ділова українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік

Варто відзначити, що майже за всіма спеціальностями частка навантаження на вивчення іноземної мови на 70% вища від частки на вивчення української мови, тоді як за спеціальністю 181 «Харчові технології» навантаження на вивчення української мови на 30% більше порівняно з іноземною мовою. Загалом спільна частка на вивчення української та іноземної мов у навантаженні підготовки молодших бакалаврів варіює від 5,8% до 10,4%.

Перейдемо до розгляду особливостей вивчення зазначених дисциплін у межах освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Перелік освітніх програм для бакалавра 2021], обсяг якої складає 240 кредитів ЄКТС, а термін навчання – 3 роки 10 місяців (табл. 2).

Як видно з табл. 2, підготовка фахівців за освітнім ступенем бакалавр здійснюється за 19 спеціальностями, кожна з яких перед-

Таблиця 2

**Вивчення української та іноземних мов студентами освітнього рівня бакалавр
в Уманському НУС, 2021–2022 навчальний рік**

Факультет	Спеціальність		Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль	Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль
	Шифр	Назва						
Агрономії	201	Агрономія	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Екзамен
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	091	Біологія	Українська мова	4	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	101	Екологія	Українська мова	4	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	202	Захист і карантин рослин	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	203	Садівництво й виноградарство	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Інженерно-технологічний	181	Харчові технології	Українська мова	4	Екзамен	Іноземна мова	4	Залік
Інженерно-технологічний	208	Агроінженерія	Українська мова	3	Екзамен	Іноземна мова	5	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	193	Геодезія та землеустрій	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	205	Лісове господарство	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	206	Садово-паркове господарство	Українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Менеджменту	073	Менеджмент	Українська мова (за професійним спрямуванням)	4,5	Екзамен	Іноземна мова	8	Екзамен
Менеджменту	241	Готельно-ресторанна справа	Українська мова (за професійним спрямуванням)	4	Екзамен	Іноземна мова	9	Екзамен
Менеджменту	242	Туризм	Українська мова (за професійним спрямуванням)	4	Екзамен	Іноземна мова	9	Екзамен
Економіки й підприємництва	051	Економіка	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Економіки й підприємництва	071	Облік та оподаткування	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Економіки й підприємництва	072	Фінанси, банківська справа й страхування	Ділова українська мова	3	Залік	Ділова іноземна мова	8	Екзамен
						Іноземна мова	8	Екзамен
Економіки й підприємництва	075	Маркетинг	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Економіки й підприємництва	076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова	5	Залік
Економіки й підприємництва	122	Комп'ютерні науки	Ділова українська мова	3	Залік	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)	7	Залік
						Іноземна мова	4	Залік

бачає обов'язкове вивчення української та іноземної мов. Водночас 13 із 19 ОПП на вивчення української мови передбачають 3 кредити, а 6 ОПП – 4 кредити. Найбільший обсяг на вивчення української мови налічує 4,5 кредити й передбачений за спеціальностями 073 «Менеджмент». Таким чином, виходячи із загального обсягу навантаження підготовки бакалаврів, частка на вивчення української мови варіює від 1,25% до 1,88% та є істотно нижчою (у понад 2 рази) порівняно з освітнім ступенем молодший бакалавр. Підсумковим контролем з вивчення української мови 10 спеціальностями передбачений екзамен, а 9 – залік.

Як зазначалося вище, ОПП усіх спеціальностей освітнього ступеня бакалавр передбачають вивчення іноземної мови, а ОПП спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа й страхування» – додаткове вивчення дисципліни «Ділова іноземна мова» обсягом 8 кредитів. ОПП спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» окрім вивчення дисципліни «Іноземна мова» в обсязі 4 кредити передбачає ще й паралельне вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» в обсязі 7 кредитів. Найменшим обсягом навантаження на вивчення іноземної мови характеризується ОПП спеціальності 181 «Харчові технології» – 4 кредити, найвищим, 9 кредитів, – 241 «Готельно-ресторанна справа» й 242 «Туризм». Якщо взяти до уваги паралельне вивчення іноземної та ділової іноземної мов, то найвищим сумар-

ним значенням у 16 кредитів характеризується ОПП спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа й страхування». Таким чином, виходячи із сумарного обсягу навантаження на підготовку бакалаврів у 240 кредитів, частка на вивчення іноземної мови варіює від 1,67 до 3,7% і лише для спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа й страхування» складає 6,67%.

Частка іноземної мови в структурі загального навантаження за освітніми ступенями бакалавр і молодший бакалавр є досить близькою. Підсумковим контролем з іноземної мови в 6 з 19 ОПП є екзамен, а з української мови 10 ОПП передбачається залік. За усіма досліджуваними спеціальностями на вивчення іноземної мови передбачається значно більше навантаження порівняно з українською мовою, що варіює в діапазоні від 1,25 до 5,3 рази. І лише за спеціальністю 181 «Харчові технології» на вивчення української та іноземної мов передбачається однаковий обсяг навантаження – 4 кредити. Загальна частка навантаження на вивчення української та іноземних мов освітніх програм для бакалавра варіює від 3,3 до 7,9%. Такий показник є дещо нижчим порівняно з освітнім ступенем молодший бакалавр.

Зупинимося на аналізі вивчення української та іноземної мов освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти [Перелік освітніх програм для магістра 2021], обсяг якої складає 90 кредитів ЄКТС, а термін навчання – 1 рік 4 місяці (табл. 3).

Таблиця 3

Вивчення української та іноземних мов студентами освітнього рівня магістр в Уманському НУС, 2021–2022 навчальний рік

Факультет	Спеціальність		Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль
	Шифр	Назва			
1	2	3	4	5	6
Агрономії	201	Агрономія	Ділова українська й іноземна мова	3	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	101	Екологія	Іноземна мова	4	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	183	Технології захисту навколишнього середовища	Іноземна мова	4	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	202	Захист і карантин рослин	Іноземна мова	3	Залік
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	203	Садівництво та виноградарство	Іноземна мова	4	Залік

Закінчення таблиці 3

1	2	3	4	5	6
Інженерно-технологічний	181	Харчові технології	Іноземна мова професійного спрямування	4	Залік
Інженерно-технологічний	208	Агроінженерія	Іноземна мова	3	Диференційований залік
Лісового й садово-паркового господарства	193	Геодезія та землеустрій	Ділова іноземна мова	3	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	205	Лісове господарство	Ділова іноземна мова	3	Залік
Лісового й садово-паркового господарства	206	Садово-паркове господарство	Ділова іноземна мова	3	Залік
Менеджменту	073	Менеджмент (ОП Лог, МЗД, МОтаА)	Ділова іноземна мова	3	Екзамен
Менеджменту	241	Готельно-ресторанна справа	Ділова українська й іноземна мова	3	Залік
Менеджменту	242	Туризм	Ділова українська й іноземна мова	3	Залік
Економіки й підприємництва	051	Економіка	Основи наукових комунікацій іноземними мовами	3	Залік
Економіки й підприємництва	071	Облік та оподаткування	Основи наукових комунікацій іноземними мовами	3	Залік
Економіки й підприємництва	072	Фінанси, банківська справа й страхування	Основи наукових комунікацій іноземними мовами	3	Залік
Економіки й підприємництва	075	Маркетинг	Основи наукових комунікацій іноземними мовами	3	Залік
Економіки й підприємництва	076	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Основи наукових комунікацій іноземними мовами	3	Залік

Як видно з табл. 3, підготовка магістрів здійснюється за 18 спеціальностями й 20 ОПП, особливістю яких є домінування навантаження на вивчення іноземної мови. Проте за 3 спеціальностями, зокрема 201 «Агрономія», 241 «Готельно-ресторанна справа» й 242 «Туризм» передбачено вивчення дисципліни «Ділова українська й іноземна мова» з обсягом навантаження 3 кредити й підсумковим контролем у формі заліку. Для решти 15 з 18 аналізованих спеціальностей передбачається вивчення таких дисциплін, як «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Ділова іноземна мова» й «Основи наукових комунікацій іноземними мовами». Загальний обсяг навантаження на їх вивчення варіює від 3 до 4 кредитів. Формою підсумкового контролю з вивчення іноземної мови за всіма спеціальностями

передбачено залік, окрім спеціальностей 208 «Агроінженерія» (підсумковим контролем є диференційований залік) і 073 «Менеджмент» (підсумковим контролем є екзамен).

Здійснені розрахунки показали, що частка навантаження на українську й іноземну мови за освітнім ступенем магістр варіює від 3,3% до 4,4%. Таким чином, цей показник досить близький до показника освітнього ступеня бакалавр.

Підготовка фахівців за освітньо-науковою програмою третього рівня вищої освіти (доктор філософії) [Перелік освітніх програм для доктора філософії 2021] здійснюється за 11 спеціальностями, обсяг якої складає 60 кредитів ЄКТС, а термін навчання – 4 роки (табл. 4).

Майбутніми докторами філософії переважно вивчається іноземна мова, і лише освітньо-наукова програма (далі – ОНП) спеціаль-

**Вивчення української та іноземних мов студентами освітнього рівня доктор філософії
в Уманському НУС, 2021–2022 навчальний рік**

Факультет	Спеціальність		Предмет	Обсяг навантаження, к-т	Підсумковий контроль
	Шифр	Назва			
Агрономії	201	Агрономія	Українська й іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	103	Науки про Землю	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	202	Захист і карантин рослин	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Плодоовочівництва, екології та захисту рослин	203	Садівництво й виноградарство	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Інженерно-технологічний	181	Харчові технології	Іноземна мова	6	Екзамен
Лісового й садово-паркового господарства	205	Лісове господарство	Іноземна мова	6	Екзамен
Лісового й садово-паркового господарства	206	Садово-паркове господарство	Іноземна мова	6	Екзамен
Менеджменту	73	Менеджмент	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Економіки й підприємництва	51	Економіка	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Економіки й підприємництва	72	Фінанси, банківська справа й страхування	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен
Економіки й підприємництва	76	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях	6	Екзамен

ності 201 «Агрономія» передбачає вивчення дисципліни «Українська й іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях». За рештою спеціальностей українська мова у складі навчальних дисциплін не вивчається. Передбачається лише вивчення дисципліни «Іноземна мова в наукових дослідженнях і ділових комунікаціях» та «Іноземна мова». На вивчення зазначених дисциплін за всіма ОНП передбачено 6 кредитів із підсумковим контролем у вигляді екзамену. Таким чином, частка навантаження на вивчення дисциплін іноземної мови від загального навантаження становить 10%, що є найвищим значенням порівняно з іншими освітніми ступенями.

Висновки. Отже, аналіз досліджуваного матеріалу дозволяє вкотре підкреслити актуальність вивчення української та іноземних мов фахівцями освітніх ступенів молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії за всіма освітньо-професійними й освітньо-науковими програмами в Уманському національному університеті садівництва. Вивченню мови приділяється значна увага, що підтверджується високими питомими частками на їх навчання в структурі загального навантаження. Крім того, за деякими освітньо-професійними програмами вивчення мови диверсифікується за різними навчальними дисциплінами, зокрема, окрім власне навчаль-

них дисциплін «Українська мова» й «Іноземна мова», додатково вивчаються такі дисципліни, як «Ділова українська мова», «Ділова іноземна мова», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», «Ділова українська й іноземна мова», «Основи наукових комунікацій іноземними мовами», «Іноземна мова в наукових

дослідженнях і ділових комунікаціях». Зазначені освітні компоненти істотно розширюють перелік програмних результатів навчання, загальні й фахові компетенції майбутніх фахівців. Питання потребує детальнішого вивчення, що буде відтворено в наших подальших дослідженнях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Биковська О. В., Каричковська С. П. Підготовка майбутніх учителів англійської мови в університетах України і Польщі : порівняльний аналіз : монографія / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Умань : Сочинський, 2013. 177 с.
2. Каричковський В. Д., Каричковська С. П. Основні аспекти навчання іноземної мови у немовних ВНЗ України. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки» Херсонського державного університету*. 2017. Випуск № 77. Том 1. С. 81–85.
3. Definition of a Process of Forming Professional Communicative Competence of the Future Agrarian Experts. Vision 2025 / O. Lazariev, Yu. Fernos, L. Movchan, N. Komisarenko, S. Tymchuk, L. Neshchadym. *Education Excellence and Management Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage* : Proceedings of the 34-th IBIMA Conf., 13–14 November 2019 / Editor : Khalid S. Soliman. Madrid, Spain, 2019. P. 11099–11107.
4. Перелік освітніх програм для молодшого бакалавра. *Інформаційний пакет ЄКТС* : вебсайт. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=jbachelor> (дата звернення: 05.11.2021).
5. Перелік освітніх програм для бакалавра. *Інформаційний пакет ЄКТС* : вебсайт. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=bachelor> (дата звернення: 05.11.2021).
6. Перелік освітніх програм для магістра. *Інформаційний пакет ЄКТС* : вебсайт. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=master> (дата звернення: 05.11.2021).
7. Перелік освітніх програм для доктора філософії. *Інформаційний пакет ЄКТС* : вебсайт. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=fdoctor> (дата звернення: 05.11.2021).

REFERENCES

1. Bykovska, O. V. (2013). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv anhliiskoi movy v universytetakh Ukrainy i Polshchi: porivnialnyi analiz [Training of future English teachers in universities of Ukraine and Poland: a comparative analysis]*. Monograph. National. pedagogical university named after. M. P. Drahomanov. Uman : Sochinskyi [in Ukrainian].
2. Karychkovskiy, V. D. Karychkovska, S. P. (2017). *Osnovni aspekty navchannia inozemnoi movy u nemovnykh VNZ Ukrainy [The main aspects of foreign language teaching in non-language universities of Ukraine.]. Zbirnyk naukovykh prats "Pedagogichni nauky" Khersonskoho derzhavnoho universytetu – . Collection of scientific works "Pedagogical Sciences" of Kherson State University, 77, pp. 81–85[in Ukrainian]*.
3. Lazariev, O., Fernos, Yu., Movchan, L., Komisarenko, N., Tymchuk, S., Neshchadym, L. (2019). Definition of a Process of Forming Professional Communicative Competence of the Future Agrarian Experts. Vision 2025: Education Excellence and Management Innovations through Sustainable Economic Competitive Advantage. Proceedings of the 34-th IBIMA Conf. 13–14 Nov. 2019. Editor: Khalid S. Soliman. Madrid, Spain. pp. 11099–11107. ISBN: 978-0-9998551-3-3. (*Web of Science*).
4. Informatsiynyi paket YeKTS. Perelik osvithnikh prohran dlia molodshoho bakalavra [ECTS information package. List of educational programs for junior bachelor's degree]. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=jbachelor> (Last accessed: 05.11.2021) [in Ukrainian].
5. Informatsiynyi paket YeKTS. Perelik osvithnikh prohran dlia bakalavra [ECTS information package. List of educational programs for bachelor's degree]. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=bachelor> (Last accessed: 05.11.2021) [in Ukrainian].
6. Informatsiynyi paket YeKTS. Perelik osvithnikh prohran dlia mahistra [ECTS information package. List of educational programs for master's degree]. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=master> (Last accessed: 05.11.2021) [in Ukrainian].
7. Informatsiynyi paket YeKTS. Perelik osvithnikh prohran dlia doktora filosofii. [ECTS information package. List of educational programs for doctor of philosophy degree]. URL: <https://ects.udau.edu.ua/ua/informaciya-po-programam.html?level=fdoctor> (Last accessed: 05.11.2021) [in Ukrainian].

S. P. KARYCHKOVSKA

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages,
Uman National University of Horticulture,
Uman, Cherkasy region, Ukraine
E-mail: karychkovska@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0002-0620-4392>*

I. I. CHUCHMII

*Lecturer at the Department of Ukrainian and Foreign Languages,
Uman National University of Horticulture,
Uman, Cherkasy region, Ukraine
E-mail: chirine.ua@gmail.com
<http://orcid.org/0000-0001-7393-8081>*

**PECULIARITIES OF THE STUDIES OF UKRAINIAN AND FOREIGN LANGUAGES
IN AGRICULTURAL UNIVERSITIES OF UKRAINE**

The article reveals the urgency of the problem of professional training of future specialists for the agricultural sector of Ukraine in higher education institutions. The study focuses on communication as a necessary means of forming one of the professional competencies. The specifics of the educational process are highlighted, which is impossible without full mastery of language competencies, because professional communication is a complex multifaceted process caused by many factors, which has a complex structure.

The article considers educational-professional and educational-scientific programs of preparation of future specialists of educational levels junior bachelor, bachelor, master and doctor of philosophy in the context of 6 faculties and 19 specialties at Uman National University of Horticulture. The article emphasizes the study of disciplines “Ukrainian language”, “Business Ukrainian language”, “Foreign language”, “Business foreign language”, “Business Ukrainian and foreign language”, “Fundamentals of scientific communication in foreign languages” and the share of each from the analyzed disciplines to the total volume of relevant educational programs was analyzed, the ratio of loads on the study of Ukrainian and foreign languages is calculated, the types of final controls of these educational components are analyzed.

It is established that the analyzed scientific programs are focused on the acquisition by students of professional knowledge, skills, abilities and other competencies for the successful implementation of their future professional activity. It was found that the study of language is given considerable attention, as evidenced by their high specific shares in the structure of the total load. In addition, according to some educational and professional programs, language learning is diversified by different disciplines. These educational components make it possible to significantly expand the list of both program learning outcomes and general and professional competencies of future professionals.

Key words: institution of higher education, educational level, educational and professional program, educational and research program, social and humanities disciplines, future specialist, Bachelor, Master, Doctor of Philosophy.